

פרשת בהעלותך • גליון 288 • התשפ"ה

יוצא לאור על ידי בית המדרש "חיים והשלום" בניוירק

הגליון מקדש לרפואת

אלחנו בו שושנה

ה' ישמרהו ויחיהו, ישלח דברו וירפאהו בבריאות איתנה והחלמה מהירה בטוב ובנעימים, ויגן עליו וינילהו מכל צער וסבל ויסורים קשים ונחיש רפואתו בחסד וברחמים.

הן אל כביר ולא ימאס תפילות רבים

מהפסוק הקדוש

"זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

פסוק בהעלותך את הנרות. פירש רש"י על שם שהלחב עולה פתוח בהדלקתו לשון עליה שצריך להדליק עד שתהא שלחבת עולה מאליה, ועוד דרשו מפאן שמעלה היתה וכו'. קשה למה בפרשת תצוה (שמות ל, ח) גבי להעלות נר תמיד לא כתב אלא שצריך להדליק עד שתהא שלחבת עולה מאליה, ובפרשת אמור (ויקרא כד, ב) על פסוק להעלות נר תמיד לא פירש כלום ולמה דוקא בכאן הכי דרשת רבותינו וקדם לה הקדים פירוש שצריך להדליק וכו', שכבר אמרו למעלה אלא שבכאן הוסיף הפסוק על שם שהלחב עולה וכו'.

וי"ל דרש"י הרגיש למה דוקא בענין הדלקת המנורה אמר הכתוב תמיד לשון העלאת מה שלא מצינו בכל התורה לשון העלאת בהדלקת האש, ומשום הכי הקדים רש"י לתרגם קושיא זו ב"ואתה תצוה" שהיא הפעם הראשונה שהוזכר ענין המנורה בכתוב, ופירש שצריך להדליק עד שתהא שלחבת וכו', דהוה המשמעות של להעלות, ובפרשת אמור לא פירש כלום משום דשם אין קשיא כלל שהרי פירש רש"י עצמו שם "צו את בני ישראל" זו פרשת מצות הנרות, ופרשת תצוה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן וכו', א"כ הכרח לומר הכל לשון אחד משום דהינו הך דתצוה וליכא למידרש מצינה כלל, אמנם בכאן חזר והרגיש מתחלה למה כתב בהעלותך, שהיה לו לכתוב בהעלות בלא כה.

ועוד שהוואיל שכתב אף בכאן בהעלותך אין עוד מקום לדרוש משלשון זה של העלאת שצריך להדליק עד שתהא שלחבת עולה וכו', דאי הכי הוה לו לכתב איזה פעם לשון הדלקה דאז הוה מצינו לדייק לשון להעלות שכן דרך הכתובים שמשנים חלשון פעם אחת כדי לרמז לנו איזה חידוש או למוד, אבל מדחזינון שבכל הפעמים מוזכר לשון העלאת הוה לנו סלקא דעתא לומר שאף לשון העלאת שיהא אצל האש כמו לשון הדלקה, והינו על שם שהלחב עולה ומאין עוד הכרח שיהיה צריך להדליק עד שתהא שלחבת עולה מאליה, ולכן כתב בהעלותך לומר שהכרח מחייב לעשות שהלחב תעלה, דהינו שצריך להדליק עד שתהא שלחבת עולה מאליה, ועוד מדיק הכיף של בהעלותך למדו רבותינו שמעלה היתה וכו' דהינו בשתעלה אתה להדליק.

ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה

לו במלאכת הקדש, ובמקום להוסיף ולהרבות תורה, נאלץ להתעסק במחלקת שנכתבה עליו, ובכך הוא מאבד זמן שיכל להרבות בה תורה, וזמן יקר זה לא נתן להשבה. ועל כך אין כפרה. לקמן מעשה נורא, שהובא בסוף ספר "סדר הדורות" (חלק ימות עולם) "שנת ה' אלפים תנ"ו היה מעשה נורא, הובא בהקדמת ספר שאלות ותשובות אבן השלם ז"ל. דודי ה"ה מורנו שמואל היה אב בית דין בקהלה קדושה לובזענץ והיה שם מלשין אחד והיה לו מחלקת עם הקהל, והרב זצ"ל היה מחזיק ביד הקהל, ומכח זה נעשה האיש ההוא שונא להרב וגרם שנתפס הרב ונקנס בסך מסים וישב בתפיסה במקום סכנה עד שנתן סך מסים, ואחר זמן קצר נחלש מאד מגדל הצער ואמר שינקם ה' נקמתו, ובאותו עת היה נרד בדנציג והיה איש הנ"ל בידי ותרבה יהודים עמו. ובערב שבת קודש היה לדודי הנ"ל יאר-צייט של אמו והגיד קדיש ובחצות היום נפטר ונקבר אחר חצות, וקודם מותו אמר שאינו מוחל לאיש ההוא ולאנשים שהחזיקו עמו והיו קצת גרמא בנזקיו, ונפטר בקדשה ובטהרה. ותכף באותו היום לעת הליכות לבית הכנסת למנחה בערב שבת קודש התחיל אותו איש בדנציג וצונח בקול מר אוי לי נוי לי שנפטר הרב בקהלה קדושה לובזענץ ותובע אותי לדין ומצד אחד עומד איש זקן אביו ומצד השני אמו, וכשראו האנשים שהיו שם בדנציג תמהו ונבהלו, ותחלה סברו שהוא קצת שגעון כי לא נודע שם שמת הרב הנ"ל כי לא היה חולה רק איזה ימים, וצעק האיש ההוא, מורי ורבי אני מבקש מחילה ממך ואני אתן נדונאי לכל הפנות, כי הניח הרב כמה בנות וצונח לאותן האנשים שהיו במעמד ההוא שהם יבקשו רחמים להרב למחול. וכשראו האנשים ושמעו צעקתו בקול מר וחיל ורעדה ופליצות אחוזים ופחדו ורעדו ובקשו מחילה מהרב אף שלא ראו ולא שמעו, ושאלו אותו מהו אומר, ואמר בצונותי הרבים שהשיב שהכל בחנם והרים לו במקל ומרמז לו שילך עמו לדין, וכן אביו ואמו אומרים כך, רשע אתה המתה את בני. ושלחו שליח לך"ק לובזענץ אם אמת שמת הרב ולבקש מחילה על קברו. ואותו האיש חלה מאד וימת. ואותן אנשים שהיו קצת גרמא בנזקין הלכו וכלו בחלאים ועניות עכ"ל".

בשלהי פרשתנו הובא מארע מצער (יב, א), "ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח". עקב כך באה עליה צרעת ונאלצה להיות מחוץ למחנה למשך שבוע.

רבנותינו זכרונם לברכה הרחיבו בחמרת הדבור על כל אדם, ובפרט ועל אחת כמה וכמה כאשר מדבר בצדיק, מעצם מעלתם כמביאי דבר השם יתברך. והמדבר לשון הרע על צדיק, בזה מויל את ערכו וגורם שההמון מתרחק מהצדיקים וממילא מתרחק מהשם יתברך, שהצדיקים מפרסמים את שמו ומלמדים את תורתו. ומבין המאמרים שנאמרו בחמרת הדבר, נצין לגמרא במסכת שבת (קט ע"ב) "אמר רבי יהודה, לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבזו בה תלמידי חכמים, שנאמר (דה"ב לו, טז) "ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובזוים דבכרי ומתעתעים בנבאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא", מאי עד "לאין מרפא"? אמר רב יהודה אמר רב, כל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למפתו". ואפילו דבור לא טוב על תלמיד חכם בחדרי חדרים עושה רשם. וכפי שנלמד מדברי התרגום על הפסוק בספר קהלת (י, כ) "גם במדעך מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר" ומוכא בתרגום יונתן, "אף במנדעך בתכיוני לבך מלכא לא תלוט ובאדרון בית משכבך לא תלוט חכימא ארום רזיאל מלאכא מכריז בכל יומא מן שמיא על טורא דחורב ומחליק קליה בכל עלמא ואליהו כהנא רבא אגיל ופרח באור שמיא כנשרא מרי גפין ומחני מלין דמתעבדין בטמורתא לכל דיירי ארצא", בתרגום חפשי, אל תקלל חכם כי רזיאל המלאך מכריז בכל יום מן השמים על הר חורב, וקולו מהלך בכל העולם, ואליהו הכהן הגדול פורח באור השמים כנשר בעל כנפים ומגלה הנעשה בסתר לכל בני העולם. [ואולי בזה יתפרש מאמר המשנה ב' בפרק קנן תורה "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" וכו', שמדבר על המקלל חכם, שזה עלבונה של תורה, ואם פנים דברינו, אולי הבת קול שנאמר שם הוא של רזיאל המלאך].

"לאין מרפא" רחמנא ליצילן

הטרדת תלמיד חכם וצדיק במחלקת, מפריעה

רקונרי אויר קטלניים

וכהנה עבודות מופיעים בדברי ימי עולם, שנתנו בטוי ופרוש נוראי למשמעות האזימה של "אין לו רפואה למכתו" ואפילו על פעלות פחותות מאותו מלשין רודף, ונזכיר מעט מהם לקמן. בספר "עדות לעקב" לרבי יעקב עמדין – הגאון יעב"ץ (הובא בספר "שיח שרפי קודש" פרק "הנהיגו בנחלתן" אות כד), הובאו כמה מעשיות על אנשים שזלזלו באביו החכם צבי זיע"א בעניני חזנות שהנהגו באמסטרדם. ומספר שם, שדרכו של החכם צבי היה לקבל את השבת ברקודים ובשמחה של מצוה. ובערב שבת אחת צפה בו אחד ממתנגדיו ולעג לתנועותיו של הצדיק, חקה אותו מרקד וסופק כפיו. החכם צבי התעלם מהתנהגותו המבזה והמשיך בעבודתו לקבל את השבת הקדושה כמנהגו. החכם צבי כבר סיים את קבלת השבת וגם את תפילת ערבית, אך בארץ בלתי מסביר אותו מתנגד המשיך לרקד ולהשתגע ללא הפסקה. תנועותיו התעצמו והפכו לרקודים של טרוף. התברר שמשמים תבעו את עלבוננו של הרב והלועג לא זו משם עד שהשתגע לגמרי והיה לשוטה וכל ימיו היה שרוי בחסר מנוחה ומרגוע מתנועע ברקוד, וכך גם מצא את מותו, כאשר במהלך נסיעה נפל מהעגלה ונשברה מפרקתו ומת. ותהיה מיתתו כפרתו.

גדולות ונפלאות אימות

נשים לב שהדבור אחר משה רבינו עליו השלום נעשה שלא בפניו. משה רבינו לא הקפיד כלל על אחותו, וגם אחותו לא התכונה חלילה לגנותו, כפרתו.

וכפי שכתב הרמב"ם (בסוף הלכות טמאת צרעת, והבאנו דבריו בעבר) "...התבוננו מה ארע למרים הנביאה שדברה באחיה שהיתה גדולה ממנו בשנים וגדלותו על ברפיה וסכנה בעצמה להצילו מן הים והיא לא דברה בגנותו אלא טענה שהשנותו לשאר נביאים והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו שנאמר (במדבר יב, ג) "והאיש משה ענו מאד" ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת. קל וחמר לבני אדם הרשעים הטפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות".

על "גדולות ונפלאות" והתוצאות המרות שיצאו מזה, מביא רבי יעקב עמדין בספר הנ"ל, מעשה מחריד "ר' ליב דרוקער היה אויב לאבי מורי הרב (החכם צבי) באותו זמן שהיה מחלקת באמסטרדם על דבר החזנים, פעם אחת פגעה בו אשה חשוכה, שכנה של האיש הזה (שהיה גם כן כלומר למדן) ואשתו המעברת הולכת לצדו, ופתחה האשה הטובה, שכנתה הנ"ל, את פיה בחכמה להוכיח ליב הנ"ל בדברים טובים: מדוע אתה שונא להרב רבי אב בית דין, איש צדיק תמים, גדול בישראל כזה, על לא דבר ואיך לא תירא? כזה וכזה דברה האשה הנ"ל בעלת שכל לטובתו, והבעל הכסיל פשק שפתיו מחתה לו, ענה אותה בדברים האלה: מה תאמרי עליו, שהוא איש טוב הנה אשתי זו הרה, טרם שתלד ילד כמוהו מוטב שתפיל עברה. וכן היה לה, שהפילה אותו עבר ומיום ההוא לא נתקיימו לו ילדים ורבים חללים הפילה (אפשר י"ב או ט"ו פעמים) עברים".

נעוד עין ב"שיח שרפי קודש" (שם) עבודות נוספות על ההשלכות הקשות כתוצאה מבזוי

החכמים. ומסים שם "...לכן יבין כל בר ישראל גדל הפגם שעושה הנבל באמרי פיו שדובר סרה על צדיקי הדור, כי כל כונותיהם להכניס אמונה בלב הישראלי והוא מקלקל במאמר פיו אמונת הצדיקים שהשונה כבודם לכבוד המקום, והקפיד על כבודם יותר מכבודו כמו שנאמר בירבעם (מלכים א יג, ד) "[והי כשמע המלך את דבר איש האלהים אשר קרא על המזבח בבית אל וישלח ירבעם את ידו מעל המזבח לאמר תפשהו] ותיכש ידו [אשר שלח עליו ולא יכל להשיכה אליו]", שהיה רוצה להרוג את עידו הנביא, ועמד ומקריב עגלים לעבודה זרה ולא יבש ידו, וכמו"ש (שמות יד, לא) "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" אמרו חז"ל (מכילתא בשלח פ"ו) מלמד שכל המאמין ברוצי ישראל כאלו מאמין בהקדוש ברוך הוא, ולכן הרשעים הללו אין להם עצה בעולם הזה ובעולם הבא רק לקבל נזיפה בפני תלמיד חכם עצמו ולפיסו שימחול לו, כי משום זה הנ"ל, הדין אם בזה בפרהסיא אסור לתלמיד חכם למחול על כבודו, כי זה נוגע לכלל ישראל, ולהשם יתברך, אך אם יעשה תשובה לבוא לפני תלמיד חכם לפיטו אז יתכן הקלקול כי הפל רואים שביקש מחילה, ואז יסלח לו.

והשם יתברך יצילנו מיד הקמים עלינו, ויעשה כולם אגודה אחת לעשות רצון אבינו שבשמים".

ויהי רצון שהשם יתברך ישמרנו מכל חטא ומכל דבר רע, ונזכה לעשות את רצונו באהבה וביראה ובשמחה. אמן כן יהי רצון.

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומברך

סגולה

יום כ' סיון (יום שני הבא) – יום מסגל

יום כ' סיון נקבע ע"י רבינו תם זיע"א לתענית ותשובה על הצרות שארעו בו בכמה קהלות ישראל. ונזכר בראשונים ובפוסקים (ספר חזקיה למהר"א מבוא ובש"ד ועוד). וכתב בספר "סוד ושרש העבודה" (שער תשיעי – שער הצאן, פרק יא – פגות תענית כ' סיון), "עקר התענית זה של כ' סיון, לתת אל לבו במעט בכל רגע על הריגת הצדיקים והתסידים, ועל כלל האמה הישראלית הקדושה, שנהרגו במיתות אכזריות משנות ונשפך דמם באותו הזמן. ולקונן ולהצטער בלבם על הריגת בניו של מקום ברוך הוא וברוך שמו. ובדאי היה מזה להבוא יתברך שמו צער גדול בבכבול". ענין שם.

וגם בדרות האחרונים יש יחידים שמתענים בו ורבים אומרים סליחות מיוחדות. ומכל מקום ראוי לכל אדם להתעורר בתשובה ביום זה.

על סגלת יום זה הובא משם הרה"ק מאפאט זיע"א: "כ' סיון הוא התחלה על יום הכפורים, אם מקום יום הזה בראוי, אזי יוכל לקום יום הכפורים בראוי ונכון. וסימנה, "כי יד על פים" (שמות יז, טז). ראשי תיבות כ' סיון. ויה ראשי תיבות יום ח' כפורים! (לקוטים חדשים לפרשת פקודי, שבוטא ספר אוהב ישראל) ועוד רמזו בספרים "ויאמר ה' סליחתי ב' דברך" – ראשי תיבות כ' סיון וירבה בתשובה ומעשים טובים ביום זה, ונזכה לגאולה בקדש ובמרה אמן כן יהי רצון.

נפלאות תבואת ית"ש

תנועת הרוחות לטובת הבריות

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ב; קהלת רבה פתיחא דחכמי) פרשה א' אות ב), אמר רבי יהושע בן חנניה, הרוח הזה בשעה שהוא יוצא בעולם הקדוש ברוך הוא מחשלו בהרים ומשברו בגבעות ואומר לו תן דעתך שלא תזיק לבריותי, ומה טעם (ישעיה נז, טז) כי רוח מלפני יצטוף, משלהי ליה היר, כמה דאת אמר (יונה ב, ח) בהתעטף עלי נפשי, כל כך למה, בשביל, ונשמות אני עשיתי.

אמר רבי הונא בשלשה מקומות יצא הרוח שלא במשקל, ובקשה הרוח להחריב את העולם כלו על יושביו, אחת בימי איוב, ואחת בימי אליהו, ואחת בימי יונה. אחת בימי איוב, שנאמר (איוב א, יט), "והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר". ואחת בימי אליהו, שנאמר (מלכים א יט, יא) "והנה ה' עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים". ואחת בימי יונה, שנאמר (יונה א, ד) "וה' הטיל רוח גדולה אל הים". אמר רבי יהודה בר שלום, אותו הרוח שהיה בימי איוב לא היה בעולם אלא בשביל אותו הבית בלבד. ואותו של יונה לא היה בעולם אלא בשביל אותה ספינה בלבד. ואין לה קוֹזמיקון אלא אותו של אליהו, שנאמר (מלכים א שם) "ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה'" וגו'.

רבי חייא בר תנחום ואמרי לה בשם רבי יוחנן, לעולם אין מלך המשיח בא עד שיעמדו כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות, ואלו הן הנשמות האמורות בספרו של אדם הראשון, שנאמר (בראשית ה, א) זה ספר תולדות אדם...